

SE OG HØR NR: 14 1997

Sjefredaktører: Knut Haavik og Odd J. Nelvik
Redaksjonssjef: Trond Stensåsen
Utgitt av: Se og Hør Forlaget A/S. Adm. direktør Knut Haavik
Adresse: Lille Grensen 7, Postb. 1164 Sentrum, 0107 Oslo.
Telefon: 22 91 22 22 **Telefax:** 22 42 49 09

SE OG HØRS TIPSTELEFON: 22 55 55 22

EN TRAGISK HISTORIE

SOM 16-ÅRING STAKK JEG TIL SJØS for å se verden. Sa hjem-me at jeg hadde mønstret på for seks måneder, men skrev kontrakt på ett år – og var ute i halvannet. Gjennom disse 18 måneder i utenriksfart var det imidlertid ikke så svært mye å se og oppleve. Jeg har sett mer av verden som journalist senere. Skuta gikk nemlig i fast rute mellom Australia og Persiabukta, med noen avstikkere opp til Sumatra for å hente olje der. Noen og tyve døgn i sjøen – så et døgn under land, og deretter til sjøs igjen. Spennende opplevelser sto ikke i kø, for å si det mildt. Men en hendelse fra denne tiden til sjøs står for alltid spikret i bevisstheten: Det var like før midnatt – jeg hadde den siste rortørn før jeg skulle gå av vakt. Plutselig mistet skuta styringsfarten. Omdreiningstilleren på turbin-maskinen raste nedover mot null. Jeg ropte på tredjestyrmannen som sto inne i bestikken. Noe var galt. Og det ble sannelig bekreftet da han ringte ned i maskinrommet: – Vi mister trykket på kjelen og holder på å gå i lufta!

NOEN ENDELØSE SEKUNDER sto vi oppe på brua og ventet på det store smellet som kunne blåse oss alle til himmels. Og så smalt det! Men heldigvis var det bare sikkerhetsventilene som knallet i tropenatten. Faren var over – i første omgang. For det var nemlig noe alvorlig galt i maskinen til den 33 000 tonn store turbin-tankeren. Turen tilbake til land, og til verksted, gikk derfor i sakte fart. Det ble en lang reise. Flere ganger fikk vi motorstopp underveis – og hver gang fryktet vi det store smellet. Det ble mange netter med dårlig søvn innen vi kom oss velberget i dokk.

VOKSEN ALDER har jeg ofte tenkt på at slik måtte de ha det, hvert eneste døgn – dag ut og dag inn, krigsseilerne som gikk i konvoi over Atlanteren under den annen verdenskrig. Risikoen for å bli blåst til himmels av tyske ubåter var overhengende. 829 skip gikk da også tapt, 3500 norske sjømenn mistet livet. Tusenvis av overlevende sjømenn ble skadet for livet. Og ingen av dem kom hjem som helter. Det var noe mer glamorøst over Shetlands-Larsen og Max Manus. De skrev bøker og ble helter – krigsseilerne ble fyllicker og nervevrak. Den behandling vi ga dem etter krigen tjener det norske samfunn til liten ære.

DET SISTE KAPITTEL i denne tragiske beretning skrives i disse dager. Krigsseilerne og krigsinvalidene har tilbudt sine arkiver i gave til Riksarkivet. Der vil de svært gjerne ta i mot gaven, men bare på den betingelse at giverne selv betaler rundt en halv million kroner for at arkivene er i en slik stand at riksarkivaren bare kan sette dem rett inn i hyllene! Norges Krigsseilerforbund og Krigsinvalidforbundet må selv engasjere hjelp, kjøpe inn de nødvendige arkivbokser og kartonger, og ordne arkivene i egne lokaler. Alternativt kan Riksarkivet gjennomføre ordningsprosjektet. Men da må utgiftene på 500 000 – 600 000 kroner selv betales av giverne. Derfor har krigsseilerne søkt om støtte fra Kulturdepartementet til å ordne arkivene, slik at Riksarkivet kunne si seg villige til å ta imot dette historiske materialet. Søknaden lå ubesvart i departementet i mer enn ett år. Da det endelig kom et svar, var dette negativt. Samtidig er det blitt kjent at Riksarkivet har tatt imot og ordnet gratis de norske nazistenes privatarkiver. Så gal kan altså verden bli! Kanskje er det på tide å arkivere riksarkivaren for godt?

UNDER BOKSTAVEN D – FOR DUMHET!

Knut Haavik

haavik@sn.no